

העת, היו בגדר של "אינו מצווה ועושה". ונמצא כי גם על מצות פרו ורבו לא נצטוו עדיין באותו הזמן.

לְעוֹמֵת זאת על איסור רציחה נצטוו כולם, כחלק משבעת מצוות שנצטוו בני נח.

מִשׁוּם כך, כשעמדה בפני עמרם הברירה, האם להמשיך ולעסוק במצות פרו ורבו שבה אינו מחויב, או שמא עדיף להימנע ממצות פרו ורבו, ובכך למנוע את הריגת ילדי ישראל על ידי המצרים. חשש עמרם שאם לא ינהג כן, אולי ייחשב בחשבונות שמים כמי "שסייע" בעקיפין למעשי המצרים, והרי על איסור רציחה נצטוו כבר באותה השעה.

בסופו של דבר טעם זה הכריע, ולכן סבר עמרם שראוי באותה העת להימנע מקיום מצות פרו ורבו.

אוֹלָם, חזקיהו המלך נמנע מקיום המצוה שהיה חייב בה מהתורה, בגלל חשבונות שמים. ועל כן לא הסכים עמו הנביא.

★★

הרא"ם בפ"י עה"ת (בראשית ד, כג) עה"פ: כי איש הרגתי לפצעי וגו' הביא דברי המדרש שאמרו לא הרג למך כלום, ונשיו היו פורשות מפני הגזירה שנגזרה לכלות זרעו, והאריך הרא"ם קצת אי מותר לפרוש מאשתו היכא שידוע שהבנים אשר יולדו יהיו לכליון, או דילמא מאי דמיפקדת איבעי לך למיעבד, כהאי דפ"ק דברכות י, א עיי"ש.

וכתב הגאון ר"י שור זצ"ל בספרו בעי חיי על הרבינו בחיי: ואישתמטתיה דברי התוס' ב"ב ס, ב ד"ה דין הוא עיי"ש שכתבו שם לחלק בין אם קיימו כבר פ"ו או לא ע"ש. וע' בש"ס סוטה (יב, א) דאמרינן עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שגזר פרעה על כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר לשוא אנו עמלין, עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן עיי"ש, ולדברי התוס' ב"ב צ"ל דשאני התם שכבר קיים עמרם פריה ורביה שהרי היו לו אהרן ומרים, וכן אלו שגירשו היו אחר שכבר קיימו פריה ורביה, ועכ"פ מבואר דהיכא שכבר קיים יכול לפרוש היכא שידוע שיכלה זרעו ודלא כדברי הרא"ם.

★★

בגמ': אחרים אומרים נולד כשהוא מהול.

באלשיך הק' (ויקרא י"ג ז) כתב לבאר הטעם ע"ז שמשרע"ה נולד מהול, ע"פ מש"כ לבאר יסוד ענין הערלה בכל אדם שהוא נובע מכח הטומאה, ומאחר שהעובר יוצא מן המקור של האשה נדבק בו טומאה זו, וע"כ נולד ערל. ולפי"ז כתב לבאר, דגבי משרע"ה מאחר דאמו כשילדתו הרי כבר היתה בת מאה ושלושים שנה שכבר משוללת דם נדות, משה"ה יצא מהול, עיי"ש. [והנה גבי יעקב הוסיף לפרש ע"פ יסודו הנ"ל באופן אחר, עיי"ש].

★★

בגמ': אמרה לו בתו: אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים וכו' עמד והחזיר את אשתו. עמדו כולם והחזירו את נשותיהם וכו' כיון שנולד משה, נתמלא כל הבית אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה וכו' וכיון שהטילוהו ליאור, עמד וטפח על ראשה ואמר לה: בתי היכן נבואתך.

כתב בספר מרפסין איגרא (פר' שמות): קשה דהנה בגמרא כאן מבואר, שיוכבד היתה מעוברת עוד לפני הגירושין, ומשום כך היא יכלה להצפין את משה שלושה חודשים, לפי שהמצרים טעו ומנו משעה שהחזירה. ואם כן, מדוע טפח עמרם על ראש בתו כשזרקו את משה ליאור, והלא לידת משה לא היתה מחמת ששמע לעצתה לשאת שוב את יוכבד, ואף ללא הנישואין השניים הוא היה נולד?

וכתב שם ליישב: בגמרא להלן מבואר, שמרים התנבאה: "עתידה אימי שתלד בן שמושיע את ישראל". על נבואה זו נאמר "שכיוון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפח על ראשה ואמר לה בתי היכן נבואתך". אבל לא נאמר שטפח על ראשה מפני ששמעו בקולה והחזירו את נשותיהן.

ועוד כתב שם ליישב: עמרם טפח על ראשה משום שאר האנשים שהחזירו את נשותיהם בעקבות דבריה, ועתה יזרקו את ילדיהם ליאור כשם שמשה רבינו נלקח ליאור.

★★

קושי' נוספת הקשה במרפסין איגרא (פר' שמות) על דברי הגמ' הנ"ל, דהנה ב"תרגום יונתן" (במדבר יא, כו)